

Др Дубравка Стајић

Приказ књиге

Др ЗОРАН МИЛОШЕВИЋ,

**ИДЕНТИТЕТ ЕВРОПЕ – БУДУЋНОСТ
МУСЛИМАНА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ**

Београд, Институт за политичке студије, 2012. стр. 174.

Социолог и политиколог Зоран Милошевић, бавио се различитим друштвеним и политичким питањима савремене Србије и света: питањима религијског екуменизма, православљем у Источној Европи, а у новије време истраживачки се посветио исламу у Европској Унији, о чему је објавио низ чланака, саопштења на научним скуповима. Посебно интересовање показао је за експанзију ислама и његов однос са другим религијама. Овај, како га је Семјуел Хантингтон назвао, „сукоб цивилизација“ је предмет истраживања који је резумирао монографијом Идентитет Европе – будућност муслимана у Европској Унији. Монографија је настала у оквиру макропројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ у Институту за политичке студије. монографију чине три поглавља: 1) „Европска Унија и ислам“ (стр. 17-95); 2) „Империјални напад на Блиски Исток“ (стр. 97-112) и 3) „Србија, Запад и ислам“ (стр. 113-167). На крају монографије налази се исцрпна библиографија која читаоцу омогућава даље и дубље проучавање овог проблема.

Прва два поглавља књиге обухватају основни предмет истраживања – статус муслимана у Европској Унији. Аутор истиче да је систематски спровођен план усељавања радника из исламских земаља, који су се касније спајали са својим породицама. Овај процес је нарочито напредовао у Белгији (названој „евроарабија“), Великој Британији, Немачкој и Француској. Треће поглавље се бави геостратешким положајем Србије, која се својом спољном политиком придружује америчким плановима за рат против Ирана, док аутор сугерише да би требало да промени опредељење и за свог савезника изабере Русију и Белорусију.

У кратком Предговору (стр. 5-13) аутор је дао сажет преглед историје ислама, ради бољег упознавања оних читалаца који се не баве овим проблемом. Посебан значај има историјско (периодизацијско) одвајање изворног од милитантног ислама по тумачењу имама, што није обавезно садржано у Курану. То је неопходно знање у циљу бољег разумевања вехабијског покрета, цихада и процеса и личности којима се аутор бави у књизи. Друго значајно сазнање је да је изворни ислам (у Курану) био трпелив према другим религијама док су га тумачили философи, а да је постао догма и милитантан од увођења традицијског мишљења од стране багдадског халифата, који је увео „ортодоксно мишљење и послушност верника, који морају најпре да затру своје духовне потенцијале, како би могли да испуне први циљ ортодоксије и конзервативаца – неразмишљање“.

Монографија Зорана Милошевића развија се од једног почетног питања: ако муслимани више нису „гостујући радници“ у Европској Унији, а не могу да се интегришу у модерна западна друштва, које се мере могу предузети од стране Уније? Аутор је подробно проучио правни стаутс појединца, идеологију и циљеве исламских земаља и муслимана у немуслиманским земљама. Његов закључак је да се тешко може избећи успостављање исламске власти (халифата) у неким земљама Ецвропе, јер у Европској Унији већ има више од 44 милиона муслимана, а према предвиђањима демографа до 2020. године биће их више од 52 милиона. Сматрамо да положај, геостратешки циљеви и планови муслимана имају још много непознаница, и да је аутор могао да отвори више питања, а да искаже мање аподиктичких тврдњи.

Већина теоретичара (правници, политиколози) износе песимистичка предвиђања о исламу. Она произлазе из већ успостављених односа, у којима муслимани стварају гета на периферији европских и америчких градова: „одбацујући ислам у либералној демократији људи немају другу могућност осим да направе грешку и 'побегну' од муслимана, дозвољавајући им да стварају гета. Закључак аутора да је већ створена исламофобија у Европској Унији заснива се на бројним истраживањима етничке дистанце. тако је Центар за прогнозирање Салцбуршког универзиета дошао до резултата да 53% испитаних Аустријанаца сматра да ће доћи до сукоба староседелаца са имигрантима, а 45% и испитаника прецизира да ће сукоб започети хришћани против муслимана. У другом поглављу књиге изнето је неколико тврдњи о суштини ислама, које су доказиване на примерима из праксе: да критика ислама није могућа (за разлику од неолибералне идеологије), да је ислам битно политичка идеологија, а не верско учење.

Државе чланице Европске Уније су схватиле озбиљност и далекосежност исламске експанзије, те су после 11.септембра 2001. године многе државе наручиле научна истраживања о овом питању. Водећи политичари Европске Уније признају да муслимани живе у гету. Истраживања ставова староседелаца показују велику и превалентну етничку дистанцу. Године 2005. Француска је поштрила услове за пријем у своје држављанство. Британски премијер Дејвид Камерон у истом периоду отворено је признао неуспех политике интеграције муслимана, те јавно изјавио: „Ми смо принуђени да трпимо сеграгацију, која није део наших вредности. Многи муслимани су неприлагођени. Они се не преобраћају у терористе за један дан, но ми смо сведоци процеса њихове радикализације(...).Из немогућности интеграције муслимана у секуларну Европу произлази питање – да ли је могућа демилитаризација исламске политике. Аутор истиче да су цихадисти који долазе у ЕУ злоупотребили слободу изучавања Курана и арапског језика, они окупљају следбенике којима је основна верска порука да је најважније бити спреман умрети за Алаха.

Посебну пажњу аутор је посветио питању муслимана у Немачкој и Аустрији, истражујући неонацизам и проблем исламског екстремизма у овим земљама. По нашем суду, ниједан од ова два екстремизма није безопасан. Опште тенденције из других земаља ЕУ су се потврдиле: гетоизација, верска индоктринација деце и младих, напуштање средње школе (изражено нарочито међу турском омладином, сваки седми Турчин напусти средњу школу), примена шеријатског породичног права насупрот немачком законодавству. У Великој Британији Врховни суд је утврдио да је примена шеријатског права у породичним односима међу муслиманима легална, и тиме је легализован процес имплементације шеријатског права у енглеско законодавство. Ово су радикални процеси који отварају низ питања о будућности Европске Уније. Наиме, ако 2020. буде било преко 50 милиона домицилних муслимана који су рођени у Европи или су стекли држављанство, они ће чинити етничку већину у многим регионима, што ће променити политичко, економске и међународне односе.

У Немачкој, по важећим прописима, 15,2% Турака прима социјалну помоћ, док је Грци примају у 2,5 пута мање случајева. Из овога се може закључивати да је социјална држава била, својом отвореном политиком, примамљива за усељавање муслимана, али није остварила њихову интеграцију. Аутор не затвара питање интеграције, али у одељку „Како даље?“ (стр. 57-61) наводи песимистичка предвиђања аутора који предвиђају озбиљне сукобе муслимана са припадницима других религија. Штавише, ЕУ није била припремљена за овакве процесе, јер се подразумевало да су чланице Уније државе са

хришћанском традицијом. Криза легитимитета и идентитета Уније додатно појачава страх и мржњу немачког и другог становништва према муслиманима. Зоран Милошевић истиче: „Са социолошког аспекта, ово значи да су могући велики потреси у немачком друштву. Наиме, функционисање друштва – то је константно самообнављање, стабилан процес стварање квалитативну дефиницију социјалног система.

За познаваоце савремених исламских експанзивних кретања није изненађење да је шеријатско право признато у појединим државама САД (Флорида), што је изазвало брзу реакцију већине држава, које су током 2010. године усвојиле посебне законе о забрани примене страних законодавстава, посебно шеријатског права.

Ислам је остварио значајну демографску и верску експанзију у Европској Унији и САД. Тај процес не може се игнорисати, мада је аутор уместо свог закључка о овом питању, закључио да је будућност Србије у политичком, економском и војном савезу са Русијом. Овај закључак није у директној коалицији са положајем муслимана у Европској Унији, али домаће политичке и државне елите треба пажљиво да прате ставове и политику исламских земаља. посебно се то односи на јачање Турске и њену нову улогу на Балкану.

Узимајући у обзир примедбе методолошке и чињеничне природе, сматрамо да је монографија Зорана Милошевића, „Идентитет Европе – будућност муслимана у Европској Унији“ вредна пажње научне и шире јавности, због битних сазнања, богатог фонда информаицја, јасног стила којим је написана и повезивања чињеница. Било би веома корисно ако би српска политичка и државна елита пажљиво прочитала ову књигу и поуке које произлазе из ње, а узимала у обзир и низ других резултата истраживања у друштвеним наукама.